

The Examiner

De zoet liefhebbende kunstenaar houdt eveneens van pekelen. William Sweetlove is geen ideologische propagandist, toch vereist de vorm van de kunst een maatschappelijke relevantie. Deze belangrijkheid is geen eigen belang en evenmin een waardering van het gevestigde.

De eerste avant-garde in de negentiende eeuw bestond uit het vinden van een nieuwe vorm vanuit een onmin met de heersende sociale verhoudingen. Het realisme van Gustave Courbet was een ondermijning van het idealisme van Plato. Het impressionisme van Monet was dat niet minder. L' Académie Royale de Peinture et de Sculpture, opgericht door Lodewijk XIV (1648), had niet voor niets dezelfde naam als de filosofische school van Plato. Haar regels golden in de zeventiende en achttiende eeuw als onbetwistbare norm. Het was het instituut waar men de Schoonheid leerde produceren, de ideale. Uitgehoud werd het een academisme, met principes die door de avant-garde één voor één overtreden werden. Dit platonisme beheerste ook de zeden en gewoonten van die tijd. Bij nader inzien, bleek dat die maatschappelijke idealen geen perfecties waren, maar tijd- en plaatsgebonden waarden van adel en bourgeoisie. Het breken met artistieke normen impliceert een ondermijning van het overheersende sociale systeem. Esthetica kan een geldende ethica bevestigen. Vroeg of laat is elke esthetica een bevestiging van een ethica, die vastgelegd niet langer meer levendig is binnen een veranderende gemeenschap. Daarom moet 'stijl' zich blijvend vernieuwen. De avant-gardes die na de eerste beweging komen zijn geen achterhoeden, wel een instandhouding van een dynamische (r)evolutie. Elke avant-garde bestaat uit een andere vormgeving dan deze van de geplogene, in combinatie met een sociale invraagstelling.

Dit is de theoretische basis van wat William Sweetlove 'herhaling' noemt, de leidraad van de tentoonstelling, het 'leitmotiv' zou men in de literatuurwetenschappen zeggen.

William Sweetlove heeft in zijn persoonlijke artistieke tempel, hem toegekend door burgemeester Jean-Marie Dedecker, de ontwijde kerk van Leffinge, tien kunstenaars uitgenodigd om deel te nemen aan de tentoonstelling 'The Examiner'. Het beslaat een internationaal gezelschap: Nederlanders, een Sloveen, een Ugandees, en ook de uitverkoren Belgen vertonen een grensoverschrijdend niveau. Zoals Sweetlove zelf, die de wereld afreist met zijn projecten, maar een goed voorbeeld is van de volksspreuk: 'Geen sant in eigen land'. Zijn geboortestad, Oostende, staat zeker in het krijt bij hem. Is hij geen 'sant', dan toch de artistieke deken van reeds vele boeiende projecten in dit voormalige godshuis.

William Sweetlove wenst geen 'curator' te zijn. Hij wenst er ook geen aan te stellen. Zijn vorige expositie handelde precies over dit thema. De curator is een van de vele machts-operatoren in het maatschappelijk poppenspel. In de geest van het surrealisme heeft Sweetlove vanuit groteske volkswijsheden met de curator de spot gedreven in die tentoonstelling, tevens een hommage aan Ensor, de grootmeester in de beeldende satire op het establishment. De 'curator', letterlijk de 'zorgverlener', vervult in de kunst een beladen rol, met name een betuttelende impact opleggen zoals deze degenen die de zorg dienen te verstrekken. De betekenis van 'cureren' is van in de dertiende eeuw 'genezen'. Men kan zich afvragen wat er te genezen zou vallen bij de opstelling van een tentoonstelling. De kunstenaar is immers zelf een geneesheer die een diagnose voorstelt van wat er in de maatschappij mank loopt. Maar ook indien het enkel 'zorgdrager' betekent, wordt de curator

een verantwoordelijkheid toegemeten die hem een repressieve taak verleent exclusief te zijn. Ongetwijfeld goed bedoeld wordt zijn liefde voor kunst verwant aan de barmhartigheid: 'wees blij dat je mag deelnemen!'. Deze genegenheid is een vorm van caritas, waarbij de liefde van bovenaf geschonken wordt. Dankbaarheid is verschuldigd, in ruil loopt men in de pas. Een dergelijke houding wil William Sweetlove niet als ordenend gegeven binnen zijn tentoonstelling. Hij vertrekt van een andere vorm van liefde die de Grieken 'eros' noemden: de stuwende creativiteit van een autonoom individu. De afwezigheid van een curator vergt zelfverantwoordelijkheid. De artiest moet zichzelf in vraag blijven stellen. Controleren of men niet vastloopt in een eigen stereotiep. Dit is de invulling van 'The Examiner', de titel van de expositie.

De kunstenaar is een natuurtalent, met mogelijkheden die ontwikkeld kunnen worden tot een vormgeving die de zijne is, en kunstwerken die zijn naam dragen bij wijze van metonymie. Eens zover ontstaat een risico van verstarring van het product. Talent is natuur, het gebruik ervan is cultuur, in de mate dat het een proces is dat herhaling vergt die tot gewoonten leidt. Cultuur vergt daarenboven een dynamiek van verandering. Om te zien of dit uit de evolutie van het werk blijkt, moet de kunstenaar zichzelf voortdurend examineren vooraleer de toeschouwer zijn oordeel velt. Een curator is hiervoor overbodig. Hij is deel van het controlesysteem dat onze maatschappij geworden is. Een kunstenaar is een verzetsstrijder die ingaat tegen de sociale sturing: een arsenaal strijdvaardige producten vervaardigen om het artistieke wapenschild in ere te houden.

Vele van mijn generatiegenoten, hebben intuïtief kunst gecreëerd dat beeldend aansluit bij de grote wending in de filosofie die zich in de jaren zestig heeft ontwikkeld. Zij hebben de structuralisten (Claude Lévi-Strauss, Roland Barthes, Louis Althusser, Michel Foucault en Jacques Lacan) niet gelezen en evenmin de poststructuralisten (Jacques Derrida, Jean-François Lyotard, Gilles Deleuze, Jean Baudrillard). Toch blijkt uit hun werk dat ze op hun wijze de 'tijdsgeest' hebben gevoeld: twijfelen aan de identiteit als zijnde een rotsvast gegeven. Om te bepalen 'wat iets is', zijn er twee grote wegen. Het essentie-denken: men zoekt naar wat erin zit, of naar wat er rond zit en waarmee iets al dan niet relaties heeft: de contextuele aanpak. Het is een breuk met het bewustzijns denken, samengevat door René Descartes' *Cogito ergo sum*, 'Ik denk, dus ik ben'. Wie is dat 'ik'? En wat is 'zijn'? Is dit te herleiden tot een eenheid met afbakenbare grenzen? Die te begrijpen valt door een zoektocht naar de oorsprong volgens het model van de oranje wortel? Of blijkt het model eerder op een rhizoom, een wortel vol vertakkingen met begin noch einde?

Gilles Deleuze kan ons hier bijstaan met zijn hoofdwerk: *Verschil en herhaling* (1968). 'Herhaling' is hier geen verwording tot het stereotype, wel een voortdurende herschepping. Sinds dat de 'God is dood' gedachte doorgedrongen is, is de kunstenaar niet enkel in het diepst van zijn gedachte een god, maar continu als een creator van zijn eigen wereld die hij wenst te delen met anderen. Hetzelfde wordt meer zichzelf wanneer het blijkt ook anders te zijn, versterkt doordat het andere ook eenzelfde is. Dit proces moet onophoudend nagetrokken worden. De 'examinator' geeft hiervoor een opdracht mee.

William Sweetlove nodigde tien deelnemers uit om een proefwerk te realiseren:

Jacques Charlier (België)
Philippe Perrin (Frankrijk)
Pjeroo Roobjee (België)
Wakaliwood (Uganda) met film en kino
Nina Kozelj (Slovenië)
Woody van Amen (Nederland)
Evelien de Jong (Nederland)
Beam Contrechoc (Nederland)
Philippe Badert (België)
Ben Stimulé (België) met film en kino
William Sweetlove (België)

De opdracht bestaat uit vier delen:

- Een persoonlijk *werk* tonen.
- Buiten hun oevers treden en het pad van de toegepaste kunst bewandelen door een meubel te ontwerpen.
- Sweetlove ontving een lot mosselpotten. Hij verdeelde ze onder de deelnemende kunstenaars met als opdracht deze artistiek te bewerken. Nota bene, ook Broodthaers is de uitvinder van de mosselpot niet.
- Een banner (150 x 150 cm) vervaardigen, met aan de voorkant een realistische foto en aan de achterzijde datzelfde gegeven, bewerkt met AI, als toekomst van de kunst?

Een hele klus ...

Deze installaties bezorgen een avontuurlijke context aan de bijdrage van William Sweetlove. De Heilige Geest heeft van weeromstuit iets omhanden om de nodige inspiratie te verschaffen. Heilige Maagd wees op je hoede, de wegen van de creativiteit zijn onvoorspelbaar.

Willem Elias,
examinator op rust.